

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

תוכן עניינים

- א. יוצא דופן והבא אחריו ... שניהן אינן בכור הראשון מפני שאינו פטר רחם והשני מפני שקדמו אחר 1.....
- ב. למעוטי היבא דיצתה נקבה לפניו מפטר רחם נפקא 2.....
- הדרן עלך הלוקח עובר פרתו 2.....
- פרק שלישי 2.....
- א. סימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שיליא 2.....
- ב. ובאשה שפיר ושיליא 3.....
- ג. זה הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זה לכהן 3.....
- ד. ואם ספק יאכל במומו לבעלים 4.....
- ה. ברובא דאיתיה קמן כגון תשע חנויות 4.....
- ו. וסנהדרין 5.....
- ז. והא קמן וקטנה דרובא דליתיה קמן וקאזלי רבנן בתר רובא 7.....
- ח. קמן וקטנה ... יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה ... זיל בתר (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו זיל בתר קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו 7.....

דף יט.

א. יוצא דופן והבא אחריו ... שניהן אינן בכור הראשון מפני שאינו פטר רחם והשני מפני שקדמו אחר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

יוצא דופן¹ – כלומר שיצא ממבטן האם לא דרך תעלת הלידה אלא דרך דופן הבטן² – ושנולד אחריו שניהם אינם בכורים, בין לענין בכור בהמה טהורה ובין לענין פטר חמור³ זה מפני שלא קדוש ברחם וזה אינו בכור לכל בניה.

דף יט:

ב. למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו מפטר רחם נפקא

אפילו⁴ ילדה נקבה תחלה דרך דופן וזכר אחריה דרך רחם אינו בכור כיוון שקדמו אחר.

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

פרק שלישי

א. סימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגסה שיליא

¹ שו"ע ונו"כ שמו ב

² שקרעו את האם והוציאו את ולדה, או שנפתחו מעיה על ידי סם והוציאו את העובר לחוץ, או שנגממו – שנחתכו למעלה – כותלי בית הרחם ואחרי כן יצא, עיין בהשמטות לחבורי נדרי זריזין בעזה"י מה שכתבתי לקהל קדוש זאלקווא, שם הוכחתי דאף אם יצא הראש דרך רחם ושאר כל הגוף דרך דופן נמי פטור מבכורה, והסברתי שם מלתא בטעמא כי טוב הוא בעזה"י, והבאתי ראיה הכרחית לזה מן הש"ס דחולין דף נ"א ע"ב ומקושיות התוספות שם [ד"ה מודה], יע"ש. חכמת שלמה בשן"ע שם

³ מנ"ח מצוה כב

⁴ שו"ע ונו"כ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

בהמה דקה⁵ שטנפה, פירוש שנימוח העובר ויצא המיחוי, פטורה אחר כך מן הבכורה שהולד שהיה במיחוי זה פטור⁶, אבל צריך להראותו לרועה חכם שיראה אם הוא מיחוי ולד.

ובהמה גסה שהפילה שליא, פטורה אחר כך מן הבכורה שאין שליא בלא ולד⁷, מכל מקום השליא עצמה אין בה קדושה ומותר להאכילה לכלבים ואינה צריכה קבורה⁸ שאין זה נקרא בכור. והכל יודעין שאין שליא בלא ולד.

ב. ובאשה שפיר ושליא

המפלת שליא⁹ תשב ימי טהרה כזכר¹⁰ וכנקבה שבועיים של ימי טומאה, ובימינו אין ימי אהרה כלל¹¹ לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד.

ג. זה הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זה לכהן

כבר התבאר במסכת ע"ז דף כד: שהלוקח¹² בהמה מן הגוי ואין ידוע אם בכרה כבר אם לא וילדה, הרי זה ספק בכור ויאכל במומו לבעלים, ואינו לכהן, שהמוציא מחבירו עליו הראייה.

ואפילו אם לקחה תוך שנתה דעדיין ילדה היא וקרוב לודאי הוא שלא בכרה¹³ כבר אפילו הכי אין הנולד ודאי בכור, שאם בהמה דקה שמא טנפה

⁵ שו"ע ונו"כ שמו ז

⁶ לבוש וש"ך י

⁷ שם ושם יא

⁸ להבדיל משפעה חררת דם להלן כב; שם ושם יב

⁹ רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י הלכה יד

¹⁰ כלומר שדם טוהר שלה נגמר לאחר ארבעים יום

¹¹ וכתב הרשב"א ז"ל דעכשיו לא יחבינן לה ימי טוהר כלל וכן דעת הרמב"ן ז"ל. מ"מ שם

¹² שו"ע ונו"כ יו"ד שמו א

¹³ ש"ך א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כלומר שמא כבר יצא ממנה עובר מחוי. ובהמה גסה שמא הפילה כבר שליא ונפטרה מן הבכורה.

ואפילו אם הגוי מסיח לפי תומו שכבר בכרה אינו נאמן שלהשביח מקחו אומר כן¹⁴, שבהמה שבכרה קונין אותה ביוקר מפני שחלבה היא טובה יותר ממבכרת, ועוד שיודעין בה שלא תסתכן בלידה. וסימנין דחדקי קרנים וכיוצא אין סומכין עליה כלל שאין בה ממש.

ד. ואם ספק יאכל במומו לבעלים

כבר התבאר במסכת ב"מ דף ו' שספק בכור בהמה¹⁵ אף על פי שהוא ספק אסור בגיזה ועבודה, מכיון שקדושה הבאה מאיליה היא ואיסור דאורייתא לחומרא, אבל אין צריך ליתנו לכהן, שהרי הכהן מוציא ממון וקיימא לן המוציא מחבירו עליו הראייה, אלא יכול ישראל להשהותו אצלו עד שיפול בו מום ויאכלנו. אולם חייב במתנות כהונה ממה נפשך¹⁶.

ה. ברובא דאיתיה קמן כגון תשע חנויות

כבר התבאר במסכת פסחים דף ט: וכתובות טו: וחולין דף יא. שתשע שחנויות מוכרות בשר כשר¹⁷, ואחת מוכרת בשר טריפה, וידוע איזו חנות מוכרת בשר, וכן בכל מצב בו קבועים במקומם המוכרים¹⁸. בשר הנמצא בשוק, או ביד קמץ נכרי שקנה מחנויות אלו, מותר, כיון שרוב החנויות מוכרות בשר שחוטא, וכל דפריש מרובא פריש. זהו דין תורה, אבל חכמים

¹⁴ עכ"ל עמ"ז וכ"כ הב"ח אבל הדרישה כתב דהיכא דאיכא משום להשביח מקחו פשיטא דלא מהימן אלא אפי' במסית לפ"ת אפ"ה אינו נאמן דלא עובד כוכבים נאמן במסית לפ"ת אלא באיסור דרבנן עכ"ל וכן בפסקי מהרא"י סי' ק"ל וז"ל ומטעם דעובד כוכבים מסל"ת לא מלאני לבי לסמוך עליה לחודיה ואף ע"ג דמשמע שפיר באשר"י פ"ג דבכורות דהא דלא מהימנינן עובד כוכבים מסל"ת היינו טעמא משום דתלינן להשביח מקחו קמכוון הא איכא דמוכחא מילתא דלא מכוין לכך מהימן מ"מ בי"ד כתב סתם מסל"ת לא סמכין עליה ותו דאמרין בפרק הגזול בתרא דאין עובד כוכבים מסל"ת כשר במילי דאורייתא אלא בעדות אשה בלבד וצ"ע בדבר עכ"ל והכי משמע מדברי הרב לקמן סעיף ג' דאפילו מסל"ת שלא להשביח מקחו לא מהני אי לאו דחולבת. ש"ך שם ב

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם שמו א ועיי"ש שיח כמה ספיקות בבכור בהמה שנאמר עליהם המוציא מחבירו עליו הראיה.

¹⁶ ש"ך שם א

¹⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד קי ג

¹⁸ יד יהודה שם הקצר ס"ק יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אסרוהו בנמצא ביד נכרי או בשוק, אף על פי שכל השוחטים וכל המוכרים ישראל, מדין בשר שנתעלם מן העין. אך נמצא ביד קטן מותר, ואפילו נמצא קרוב לחנות שמוכרת טריפה שרוב וקרוב הלך אחר הרוב¹⁹.
אולם אם לקח מאחת מהן ואין ידוע מאיזה מהן לקח, ואפשר שלקח מחנות האיסור, אין הולכין אחר הרוב והרי זה אסור מספק²⁰, שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי.
ומכיון שאיסורו מספק אם מסתפק אם לקח איסור דרבנן לדוגמא חלב עכו"ם מותר שספק דרבנן לקולא²¹. אך אם יש חשש דאורייתא כגון גבינת נכרי יש להחמיר²².
וכן לקולא ט' חנויות מוכרות טריפה ואחת מוכרת כשרה, אין הולכים אחר הרוב ואומרים שודאי אסור, אלא אסור מספק²³.
אם אינו יודע אילו הם החנויות הכשרות ואלו הם הטרפות הכל אסור. שהרי הם קבועים, והרי זה כתערובת שאין בה רוב²⁴.
ומה שאנו²⁵ אומרים כל דפריש מרובא פריש, היינו שלא פירש לפנינו, אבל אם פירש לפנינו או שרואה כשהנכרי לקחו, ואינו יודע מאיזה חנות יצא הרי הוא כאילו לקחו משם בידו.

ו. וסנהדרין

¹⁹ שו"ע שם ובסג א

²⁰ שו"ע ונו"ב יו"ד קי, ג.

²¹ פמ"ג שפ"ד שם ס"ק יד

²² שם

²³ באר היטב שם ס"ק ט בשם הש"ך ס"ק טו

²⁴ פמ"ג שם

²⁵ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף ב. וחולין שם שבדיני²⁶ נפשות²⁷ אם נחלקו בזה החוטא²⁸ אם יהרג או לא יהרג, אם היו הרוב מזכים זכאי, ואם היו הרוב מחייבין אינו נהרג עד שיהיו המחייבין יתר על המזכים שנים, מפי השמועה למדו שעל זה הזהירה תורה ואמרה (שמות שם) לא תהיה אחרי רבים לרעת כלומר אם הרוב נוטים לרעה להרוג לא תהיה אחריהם, עד שיטו הטייה גדולה ויוסיפו המחייבין שנים, שנאמר (שם) לנמת אחרי רבים להטת הטייתך לטובה על פי אחד לרעה על פי שנים.

אבל אם היו המחייבין יותר על המזכין אחד, לא יעשה הדיין בחוטא²⁹ כדברי המחייבין וכל אלו הדברים קבלה הם.

כיצד סנהדרין קטנה³⁰ של עשרים ושלושה שנחלקו בדיני נפשות, שנים עשר אומרים חייב ואחד עשר אומרים זכאי, הרי זה זכאי. אחד עשר אומרים זכאי ושלושה עשר אומרים חייב, הרי זה חייב. שהרי המחייבין רבו בשנים.

²⁶ רמב"ם סנהדרין פ"ח ה"א חינוך מצוה עו

²⁷ "ועיקר זה המקרא משמע בדיני נפשות שאמר לרעות דאילו בדיני ממונות מה שהוא טוב לזה רע לזה" כ"ב בסמ"ג לא תעשה קצו וכן הוא בתוס' סנהדרין ג' ע"ב ד"ה מוקי לה משום דקרא משמע בדיני נפשות דכתיב וכו' לרעות דמשמע דבר שהוא רע לכל דהיינו דיני נפשות אבל בדיני ממונות זכות לזה וחובה לזה ואף על גב דדיני נפשות נמי קרי ליה זכותיה דגואל הדם בריש אחד דיני ממונות (לקמן דף לג:) מ"מ חשיב ליה רעות כיון דאין מרויח כלום במיתתו של זה וכן הוא בסמ"ע חו"מ סי' יח ס"ק ג' ועיין בחכמת שלמה שם שכתב שלפ"ז כל מקום שיש חוב לבד בלא זכות כגון באיסור והיתר או בדין אם לפסול אדם לשבועה או לעדות משום גזלן וכיו"ב או לפסול אדם מלבוא בקהל נצטרך ג"כ דוקא שנים לחובה אמנם באיסור והיתר שהדין יכול להיות גם ביחודי א"כ בזה לא נצטרך שנים שנעמיד אוסר מול מתיר ושקולין הן וכמאן דליתא וישאר השלישי כאחד שאוסר אבל במקום שצריך ג' כגון לפסול לעדות א"כ גם אם נאמר על השנים כמאן דליתא א"כ ישאר יחיד והוא אינו יכול לגמור הדין ביחודי שלזה בעינן שלושה וכיון שצריך כל השלושה א"כ נצטרך לחובה שיהיו המחייבין יתרים שניים שיהיה רובא דמינכר ועיי"ש שחלק על גוף דברי הסמ"ע שאפשר שהוא רק בדיני נפשות דגלי לן קרא ולא ציין שם שנים בסמ"ג ותוס' כתבו כן

²⁸ וגבי בן נח אינו נוהג דין זה, ואם יש רוב לחובה אפילו על ידי אחד חייב, כי לא נלמד אלא מקרא זה, ובישראל הוא דכתיב (מנחת חינוך מצוה עו אות א)

²⁹ ועיין באור שמח שם שהסתפק איך הדין בעדים שבאו להזים העדים המעידים, וי"ב אומרים דהוי הזמה וי"א אומרים דלא הוי הזמה, האם נאמר דלא מחייבי העדים המזומין מיתה דבזה כתיב לא תהיה אחרי רבים לרעות, אבל אם כן יהא רעה לנבי הבעל דבר שהעידו עליו כיון שעדין לא הוזמו יהרג הוא, וצריך להקור בזה מי הוי כמו הכחשה דמיפטרי שניהם והוה"ד איפכא אם י"ב אומרים דלא הוי הזמה וי"א אומרים דהוי כהזמה, מי מיפטר הבע"ד שהעידו עליו, או דילמא כיון דכבר נגמר דינו ולקטלא קאי תו לא משגחינן רק על הגמר דין שצריכין לגמור וזה רק על העדים שעל ידי הזמה מיפטלי, ולא על הבעל דבר שהעידו עליו ובכ"ז צריך עיון.

³⁰ רמב"ם סנהדרין פ"ט ה"ב

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

אחד דיני נפשות³¹ ואחד דיני מלקיות ואחד דיני גלות הדינים האלו שוים בהן³².

ז. והא קטן וקטנה דרובא דליתיה קמן וקאזלי רבנן בתר רובא

כבר התבאר ביבמות דף צו: ודף קיא: ובחולין שם שקטן פחות³³ מבן ט' שנים הבא על האשה אין ביאתו נחשבת לביאה כלל, אבל מבן ט' שנים ויום אחד ואילך ביאתו נחשבת לביאה, וקונה ביבמתו מדרבנן, ואף על פי שאין קניין לקטן, הרי קנוייה לו ועומדת מקידושי אחיו המת. ואפילו ביבמתו אינו קונה קניין גמור שהרי מ"מ קטן הוא, ואין קניין לקטן מן התורה, אלא שחכמים תקנו לו הקנין הזה כיון שהוא דומה לביאת גדול והיא זקוקה לו ועומדת, כמו שתקנו קניין ביבמה לגדול ע"י מאמר שהוא דומה לקידושין.

לפיכך בן ט' שנים ויום³⁴ אחד שבא על יבמה קטנה יגרלו זה עם זה, ורשאים להיות ביחד ולבא עליה תדיר עד שיגדל³⁵, ואם בא לגרשה אינו יכול עד שיגדיל, דגט קטן אינו גט.

ח. קטן וקטנה ... יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה ... זיל בתר (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סריסים נינהו זיל בתר קטנות ורוב קטנות לאו איילוניות נינהו

³¹ שם פי"א ה"ד

³² בבספ משנה כתב דמלקות במקום מיתה עומדת, א"כ דיני נפשות לאו דוקא, דמלקות וגלות ג"כ בדין זה. "ואיני מבין, כיון דמלקות בשלשה א"כ לא משכחת לה לילך אחר הרוב לחייב בשום פנים, כי תמיד ליכא רק אחד יותר לחיוב, א"כ משכחת לה לזכות, ולחיוב לא משכחת לה רק כשכל השלשה מסכימים לחיוב, וצ"ע דבדין זה דמלקות לא נלך אחר הרוב בשום פעם רק לזכות, מ"מ כיון דדעת הרמב"ם כאן כן ואין חולק עליו, ודאי הדין כן" (מנחת חינוך שם)

³³ שו"ע ונו"כ קסז א

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

³⁵ ערוך השולחן אבן העזר שם סעיף ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בכורות

כבר ביבמות דף סא: ודף קיט. שקטן – כשם שאין ביאתו קונה מן התורה בעוד שהוא קטן, שאין קניין לקטן מן התורה³⁶, כך אין חליצתו חליצה, דאיש כתיב בה בחליצה ולא קטן, דכתיב (דברים כה פסוק ז) ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו וגו', ולפיכך קטן אינו חולץ עד שיגדיל, והוא שיהיה בן י"ג שנה ויום אחד, ויבדקוהו שהביא ב' שערות אחר שהגדיל³⁷.

אבל אם הביא ב' שערות קודם שהגדיל אינו נחשב גדול על ידן, מפני שהם שומא ודרכן לנשר אלא א"כ יביא אחרות אחר שהגדיל, ומ"מ אם מוצאין לו שתי שערות אחר שהגדיל³⁸ לא חיישינן שמא היו קודם לכן וסופן לנשר, ששומא לא שכיח.

וכן קטנה על אף שלענין יבום כשהיא מבת ג' שנים³⁹ ויום אחד ביאתה ביאה לכל דבר, ואם בא עליה יבם קנאה קניין גמור והיא אשתו לכל דבר, ואם בא להוציאה מוציאה בגט. אבל לענין חליצה אינה חולצת עד שתגדיל, והוא שתהא בת י"ב שנים ויום אחד, ויבדקוה שהביאה ב' שערות. ואפילו בדיעבד אין חליצת קטנה חליצה⁴⁰.

³⁶ שו"ע ונו"כ שם קסז ג

³⁷ כמ"ש בנדה מ"ו א' מ"ח ב' דלחליצה לא סמכינן אחזקה דרבא. ביאור הגר"א שם ג

³⁸ ואם חליץ אחר י"ג ולא נבדק ואחר זמן בדקו אותו ומצאו לו שערות אי מחזקי' אותו בגדול למפרע ע' בח"מ סי' ל"ה ומ"ש שם. פ"ת שם ב

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ד

⁴⁰ ב"ש שם ד. ונ"ל טעמא משום דחליצה בדידה תלה רחמנא וחליצה נעלו, ואיפטר בה את עצמה, ואין מעשה קטנה כלום. לבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

